

MUHYÎ'NİN MANZUM HADÎS-İ ERBAÎN TERCÜMESİ

Mehmet ÖZDEMİR¹

Özet

İslamiyetin tesiri ile teşekkül eden edebî eserlerde, İslam kaynaklarından biri olan hadisin bir edebî tür olarak hayat bulması, hadis konulu eserlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Başka İslam toplumlarında olduğu gibi bizde de Hadis öğretmeye dayalı bir anlayışın ürünü olarak konusunu hadisten alan edebî eserler her dönemde fazlaca rağbet görmüş ve yenilerinin yazılmasıyla da bu ilgi devam edegelmiştir. Farklı sayıda ya da konuda derlenmiş hadislerin manzum ya da mensur olarak topluma aktarılmasını hedefleyen Kırk Hadis yazma geleneği şairlerin epeyce rağbet ettiği bir edebî faaliyet sahası olagelmıştır.

Muhyî adlı bir şair tarafından nazmen tercüme edilen ve bu yazının konusunu teşkil eden Tercüme-i Hadis Erbaîn adlı eser bu güne kadar herhangi bir araştırmanın konusu olmamıştır. Bu çalışma ile eserin tanıtımı yapılarak manzum Kırk Hadisler içindeki yeri ve önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, şairin yaptığı Arap harfli tercümenin çeviri yazıya aktarılmış şekli ile hadisin orijinal metninin günümüz Türkçesiyle tercümesi ve hadisin kaynağının tespiti ile tanıtılmasına çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar: Klasik Türk edebiyatı, Muhyî, Hâdîs-i Erbaîn, Manzum Kırk Hadis Tercümeleri.

MUHYÎ'S POETIC TRANSLATION OF FORTY HADITH

Abstract

Springing Hadith which is one of Islamic resources into life as a literary genre in literary works which is composed by influence of Islam caused arise of works having Hadith subject. As it is in other Islamic Societies; works which take their subjects from Hadith as product of understanding based on teaching Hadith has found favor in every period and continued by writing new ones. Tradition of writing Forty Hadiths which aim communicating Hadith which are compiled in different numbers or subjects as poetry or prose has become a literature activity area where poets find favor verymuch

This work titled Tercüme-i Hadis Erbaîn which is translated as poetry by poer called Muhyî and which forms the subject of this text has not become subject of any research yet. Introduction of work was made with this study and place and importance within poet four hadiths was tried to be made. Also translation of original text by transferring Arabic letter translation into written form with present Turkish translation and determination of source of Hadith was tried to be obtained.

Keywords: Classical Turkish Literature, Muhyî, Forty Hadith, Poetic Translation of Forty Hadith.

¹ Yrd. Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mozdemire@gmail.com.

Giriş

Edebî Tür Olarak Kırk Hadîs ve Türk Edebiyatındaki Gelişimi

Hadis, “eski” anlamındaki kadîm kelimesinin zıddı olan “tahdîs” masdarından olup “haber” anlamına gelir. İslâmiyet’le farklı bir anlam kazanmış ve Hz. Peygamber’in sözlerine “el-ehâdîsü’l-kavliyye”, fiillerine “el-ehâdîsü’l-fi’liyye” ve tasvip ettiği şeylere de “el-ehâdîsü’t-takrîriyye” denilmiştir. (Kandemir, 1997: 27) Kırk Hadis ise, İslamî tesirle şekillenen Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında değer atfedilen bir edebî tür olarak kırk adet hadis ve izahını ihtiva eden bilgilerinden müteşekkil koleksiyonun umumî adıdır. Arapça’da “erbaîn hadis”, Farsça’da “çihil hadis” Türkçe’de ise “kırk hadis” olarak adlandırılan bu edebî tür ilk ürünlerini hicrî ikinci yüzyıldan sonra ortaya koymaya başlamıştır. Hadislerde kırk sayısının seçilmesi ve “Kırk Hadis” adlandırması Kur’ân, Hadis ve İslam toplumunun tevarüs eden hafızasında kırk rakamına yükelenen anlamlarla ilgilidir. Zira kırk rakamının Kuran’da dört yerde (Pala 2002: 466-467), hadislerde ise on sekiz yerde zikredildiği tespit edilmiştir. (Karahan 1951: 266-267)

Kırk Hadis yazma geleneğinin Hz. Ali ve başka bazı hadis râvîlerine isnat edilen “Ümmetimin dînî işlerine dâir Kırk Hadis ezberleyen kimseyi Allah Teâlâ âlimler ve fakîhler topluluğu arasında diriltir” hadisinin müjdesine mazhar olma gayreti ile vücut bulduğu görüşü yaygın olsa da (Yıldırım, 2000: 34-35) Hadis âlimleri bu Hadisi zayıf hadis sınıfından kabul etmişlerdir (Ahmed Naim, 1967:6). Kırk Hadis türünün doğmasına sebep olan hadisin zayıf ya da güçlü olma durumunun tartışılması, bu konuda vücut bulan eserlerin telif ya da tercümesinin ziyadeleşmesine engel teşkil etmemiştir. Böyle bir müjdeleyici hadis olmasa dahi dinî pratiğe döken Hz. Peygamber’in hadislerini hıfz etmek ve yaygınlaşmasına hizmet etmek mümin tavrı içinde düşünlebilecek bir faaliyettir.

Bu konu çerçevesinde faaliyet gösteren müellif ya da mütercimler eserlerini Hz. Peygamber’in şefâatine mazhar olma, cennette âlimler ile hemhâl olma, rahmetle yâd edilme, hayır dua ile anılma, kudemânın yolunu takip etme, yönetici tabakaya takdim etme gibi sâiklerle vücuda getirmişlerdir. (Karahan 1991: 12-18). Kırk Hadis edebiyatı Hadis literatürü içerisinde hususî bir yere sahiptir. Muhaddisler, farklı ilim dallarında ihtisas yapan âlim ya da şairler yahut sıradan insanlar bu konuda eser telif etmişlerdir (Yıldırım, 2000:33).

Türk edebiyatında daha çok manzume formunda görülen Kırk Hadis türü Arap edebiyatında nesir, Fars edebiyatında ise çoğunlukla manzum formlarda yer almıştır. Kırk Hadislerin bazıları sadece hadis metinlerini ihtiva ederken bazı kırk hadisler metnin tercümesi ya da tercümenin yanında şerhini de içermektedir. Hadisler derlemelerinde bir araya getirilen hadisler aynı konuda söylenmiş hadisler olduğu gibi herhangi bir tasnife tabi tutulmadan derlenmiş hadisler de görülmektedir. Türk edebiyatında Kırk Hadisler genellikle hadisin metni, tercümesi yahut izahını da ihtiva edecek şekilde tertip edilmiştir. (Kandemir, 1997:470).

Türkçe’de manzum kırk Hadisler önemli bir yer tutmuş ve Türkler, Müslüman toplumlar içinde en çok Kırk Hadis yazan millet olmuştur. Türk edebiyatında Kırk Hadis tercümesi ilk olarak Harezmi şairlerinden Kerderli Mahmud

bin Ali'nin 1358'de telif ettiği Nehcû'l- Ferâdis adlı eserdir. Eser, her biri onar fasıla ayrılmış olan dört babtan oluşmakta ve seçilen kırk tane hadisin açıklamasını ihtiva etmektedir. Sonraki yüzyıllarda da Kırk Hadis çalışmaları gelişerek devam etmiştir (Aksu, 2004:19).

Kemal Ümmî (ö.1475)'nin yaklaşık iki yüz beyitlik bir mesnevisi olan Kırk Armağan da yine ölüm hakkında söylenen bir hadisin şerhini konu almaktadır. Menziller halinde kaleme alınan mesnevi, ölüme hazırlanan sâliklerin sahip olması gereken özellikleri konu edinmiştir (Ünver, 2002:230). Daha sonra Hazîni, Melâmî Dede ve Fuzûlî'nin yazdığı Kırk Hadis hadislerle bu tür edebiyatımızda sağlam ve kalıcı bir yer edinmiştir.

15. yüzyılda Çağatay edebiyatının en önemli edebî şahsiyetlerinden biri olan Ali Şir Nevayî (ö. 1501), İranlı şair Abdurrahman Câmî'nin Farsça kaleme aldığı "Çihil Hadis" adlı manzum eserini kıta nazım şekliyle manzum olarak Türkçe'ye tercüme eden ilk kişi olmuştur (Yıldız, 2004: 222). Abdurrahman Câmî'nin Farsça kaleme aldığı manzum "Çihil Hadis" adlı eseri Kırk Hadis tercümesi yazan pek çok Türk edebiyatı şairi ya da nasiri için örnek olmuş ve başta Fuzûlî olmak üzere birçok şair Câmî'nin eserini tercüme etmiştir.

16. yüzyılda Kırk Hadis yazan şairlerin sayısında önemli bir artış görülmektedir. Nev'î, Fevrî, Vâlî, Rihletî, Ali b. Hacı Mustafa ve Âlî kırk Hadisler kaleme alırken Hazîni mesnevi nazım şekliyle Kırk Hadis tercümesi kaleme almıştır (Yıldız, 2004: 222). Yine bu dönemde şefâate nail olma maksadıyla Kırk Hadis yazdığını ifade eden Fevrî'nin de Kırk Hadis tercümesi yazdığı bilinmektedir (Aksu, 2004:20).

17. yüzyılda Okçuzade Mehmed Şâhî tarafından kaleme alınan Kırk Hadis daha sonra birkaç defa neşredilmiştir. Eserde hadislerin kıtalar halinde tercüme edilmesinin ardından nesir olarak ve daha çok tasavvufî açıdan izahlar eklenmiştir. Tercümeyle birlikte hadislerin şerh edilmesi, hadislerin yer aldığı kaynaklara işaret edilmesi, bazı hadislerde kullanılan veznin belirtilmesi gibi yönlerden bu dönemde yazılan diğer tercümelere göre farklıdır. Hilyesi ile şöhreti bulan Hakânî, Taşköprüzâde'nin oğlu Kemalledin Mehmed, Fethi Karamânî ve Amikî de Kırk Hadis yazan kişilerdir. (Yıldız, 2004: 226-229)

18. yüzyılda Müstakimzâde Sadettin'in kırk Hadis tercümesi bu türün başarılı örneklerinden biridir. Yine bu yüzyılda Hasan b. Ali, Câmî'den yaptığı tercüme ile Nâbî, Sıhhatâbâd adlı eseri ile Osmanzâde Tâib, eserini kıt'a nazım şekliyle yazan Antakyalı Münîf Hanîf, dört adet Arapça Kırk Hadisiyle İbrahim Hanîf ve çeşitli konularda kısa hadisleri derleyen Nüzhet Ömer bu yüzyılın Kırk Hadis türünde eser veren şahsiyetleridir (Yıldız, 2004: 29-32). Bu yüzyılda Hanîf'in kaleme aldığı ve gerek şekil gerekse seçilen hadislerdeki benzerlik sebebiyle Câmî ekolüne yakın olan eseri, daha çok inanç, ibadet, toplumsal hayat ve ahlakla ilgili öğütleri barındırmaktadır. (Aksu, 2004:34)

19. yüzyıla gelindiğinde Köstendilli Süleyman Şeyhî, Hikmet, Müfîd İsmâil, Tayyibzâde Mehmed Zühdî ve Vehbî'nin Kırk Hadis tercümleri telif ettikleri görülmektedir (Yıldız, 2004:232-233).

Osmanlı döneminde Kırk Hadis tercümelerinin ve şerhlerinin artması, padişahların ve devlet adamlarının Kırk Hadis konusunda eser kaleme alanların himayesi ve ödüllendirilmesiyle de alakalı bir durumdur. Ayrıca Kırk Hadis konulu kitaplar Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak da okutulmuştur (Karahan, 2002:473).

Osmanlı döneminde rağbet gören bir edebî tür olan hadis tercüme etme geleneği o dönemdeki yoğunlukta olmasa da Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Harputlu Kemâleddin (ö.1936), Hasan Basrî Çantay (ö.1964), A. Hamdi Akseki (1887-1951), Kaşıkçı Ali Rıza (ö.1969) bu türde eser vücuda getiren şahsiyetlerdir (Karahan 1991: 311). Ayrıca, Necip Fazıl (ö.1983) "101 Hadis", İsmet Özel "40 Hadis" adlı kitapları ile bu geleneği devam ettirmişlerdir. (Poyraz-Çakır, 2014:136).

MUHYÎ'NİN MANZUM HADÎS-İ ERBAÎN'İ

1) Eserin Müellifi

Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 3615'te kayıtlı Kırk Hadis Tercümesinde Muhyî'nin mahlası ağıdaki beyitte görüldüğü şekliyle zikredilmektedir.

Her kişi nefsi didügi dem
Muhyî miskîne kendü luftundan

Bu beyit dışında Muhyî'nin kimliği ya da kişiliğine dair herhangi bir kayda yer verilmemiştir. Araştırmamız neticesinde şu ana kadar burada eserini tanıttığımız Muhyî'nin kimliği hakkında aydınlatıcı bir bilgiye ulaşamadık. Gerek biyografik eserlerde gerekse Kırk Hadis konusunda yapılan akademik çalışmalarda bu eser ve mütercimini konu alan bilgi ya da yayını da tespit edemedik. Tezkirelerde ve biyografik eserlerde yer alan Muhyî mahlaslı şairlerin eserlerinin tedkiki esnasında da manzum Kırk Hadis tercümesi olanına rastlanmadı. Bu durumda eser, tezkerelerde adı geçen Muhyî mahlaslı şairlerden birine ait ise pek çok sebepten ötürü kaydedilmemiş olma ihtimali vardır. Bilinmeyen bir eser olması, tezkire müellifinin tezkireyi tamamlamasından sonra kaleme alınması veya bahsedilmeye değer bulunmaması gibi sebeplerden birinin ya da birkaçının etkin olması muhtemeldir. Bu ihtimaller dışında eserin, tezkirelerde biyografisi yer almayan başka bir Muhyî tarafından da yazılmış olması ihtimali de düşünülebilir. Bu sebeple Muhyî mahlasını kullanan ve eserin sahibi olması ihtimal dâhilinde bulunan şairlerin burada kısa biyografilerine yer vermenin uygun olacağı kanaatindeyiz.

Muhyî Mahlaslı Şairler

- **Muhyî, Fenârîzâde Muhyiddîn Çelebî (ö.1548)**

Asıl adı Muhyiddîn olan şair Molla Fenârî'nin torunlarından. Medrese eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul'da Ali Paşa Medresesi müderrisliğine, ardından Bursa'da ve İstanbul Sahn-ı Seman medreselerinde müderrislik yapmıştır. Daha sonra Edirne ve İstanbul kadılığı yapan Muhyî kazarkeslik makamına tayin edilerek Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği görevlerini de icra etmiştir. Hamidî Çelebî'den sonra şeyhülislâmlık makamına tayin edilen Muhyî bu görevde iken yaşlılığı sebebiyle ve kendi isteğiyle görevinden ayrılmış ve 7 Ocak 1548'de

İstanbul'da vefat etmiştir. Yaklaşık olarak yetmiş yaşlarında vefat eden Muhyî'nin mezarı Eyüp'tedir. (Arslan, 2013)

Muhyî'nin çoğunlukla Ahmed Paşa, Şeyhî, Nevaî, Necâtî'nin şiirlerine nazirelerden oluşan *Divan'ı*, İslâm fıkhi üzerine yazılmış *Sadrü's-Şerâ'ya Dair Risaleler'i*, ders kitabı olarak da okutulan ve Hanefi mezhebi hakkında kaleme aldığı *Hidâye'ye Dair Risaleler* ve belagat konusunda yazılmış *Şerh-i Miftah'a Yazılmış Haşiyeye* adlı eserleri vardır. (Arslan 2007:21-50)

• **Muhyî, Muhyeddîn Mehmed Efendi (ö. I 1776)**

Asıl adı Muhyeddîn olan şair, Bolu sancağına bağlı Taraklıborlu kazasında doğdu. Doğum tarihi bilinmeyene Muhyî'nin babası Taraklıborlu müftülerindendir. İstanbul'da medrese öğrenimi sonrası mülazım oldu. Müderrislik görevinden yükselip Süleymaniye Medreselerinden birine atandı. Fetva eminliği yaptı ve reisülmüdrerisîn iken emekli oldu. Recep 1190/Ağustos-Eylül 1776'da vefat etti. Mezarı Edirnekapı'da olan şair, fıkıh ilmindeki muktesebatıyla tanınmaktaydı. Şiir ve inşâda başarılı idi. (Kesik, 2014)

• **Muhyî, Muhyî Mehmed Çelebi (ö.1596)**

Niğde'de doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Mehmed Çelebi, öğrenimini tamamladıktan sonra danışment oldu. Gelibolulu Âli'nin ders arkadaşıdır. Ebussuûd Efendi'nin oğlu Ahmed Çelebi'den mülazım oldu. Değişik yerlerde kadılık görevinde bulundu. Genç yaşında 300 akçe ile baş kadılığa tayin edildi. Edirne kadısı oldu. Edirne kadısı iken 1005/1596 tarihinde vefat etti. Tezkirelerde Muhyî'nin şiir ve inşâda usta olduğu; Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazdığı, pek çok kaside ve gazeli olduğu, özellikle de mesnevîde tanındığı söylenir (İsen,1994: 325; Kılıç, 2014).

• **Muhyî, Pilavcı (ö.?)**

Hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Muhyî, Aydın iline bağlı Birgi'dendir. İlim ehlinde olan şair Birgi'ye kadı olmuştur. Sohbeti gayet latif, şiiri güzel, kendisi zarif, sohbetlerinin çoğu devlet sahibi kişilerle idi. Pek çok yemek çeşidi bildiği ve iyi pişirdiği için devrinde Pilavcı Muhyî adıyla tanınırdı. Sehi Bey tezkiresi'nde iki beytine yer verilmektedir (İsen,1998:190; Erdoğan, 2014).

• **Muhyî, Şeyh Mehmed Muhyî Can Efendi (ö.1599)**

Asıl adı Mehmed olan Muhyî, Uşşâkiye'den Şeyh Hüsâmeddin Hasan Efendi'nin halifesidir. 1008/1599 tarihinde vefat etti. *El-vâiz* kelimesi ölümüne tarihtir. Mezarı Emir Buhârî Türbesi yakınlarındadır (Karagözlü, 2014).

• **Muhyî veya Mehmed, Bezcizâde/Vahyîzâde Şeyh Mehmed Muhyî Efendi (ö.1610?)**

Abdullah el-İznîkî adıyla anılan Muhyî, Bezcizâde veya Vahyîzâde sanıyla bilinir. Konya'da doğdu. İlk eğitimini aldıktan sonra Halvetî şeyhi Ezelîzâde'ye bağlanarak tarikat yoluna girdi. Uzun süre onun yanında kaldıktan sonra İstanbul'a gitti. Mehmed Ağa Zaviyesi'nde şeyh ve vaiz olarak göreve başladı. Bu vazifede iken 1020/1612-1613 yılında vefat etti. (Gönel, 2014) Ayvansarayî'ye göre İznîk'te Nüreddinzâde'den ders almış

veÜsküdar Valide Sultan Câmî'inde vaiz ve Vişne Mehmed Efendi yerine şeyh olmuştur. Vefat tarihi H. 1018 (M. -1609-1610)'dir (Ekinci 2003: 103; Kurnaz ve Tatçı 2001: 918).

2) Nüsha Tavsifi

Bu çalışmanın konusunu teşkil eden Manzum Kırk Hadis Tercemesi Millî Kütüphane'de 06 Mil Yz A 3615 arşiv numaralı, içinde Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi, Manzum Kasîde-i Münferice Tercümesi ve Pendnâme-i Attâr da bulunan mecmuanın 116b-120a varak numaraları arasındadır. Abdullah Öztemiz'den satın alınan mecmuanın koyu kahverengi pondizotla ciltlendiği anlaşılmaktadır. Tercüme-i Hadis-i Erbaîn bahse konu mecmuanın içinde bulunan altı eserden sonuncusu olduğu için arşiv numarası 06 Mil Yz A 3615/6 şeklindedir. Mecmuada yer alan eserler ve varak numaraları şu şekildedir:

- 1b-21a arası Kasîde-i Bürde Tercümesi
- 21b-27a arası Kaside-i Münferice Tercümesi
- 28a-29a arası Kaside-i Bürde'nin kafiyesi Râ harfinden başlayan 14 beyitin tercümesi
- 30b-59a arası Pend-nâme-i Attâr
- 59a-116a arası Tercüme-i Pend-nâme-i Attâr
- 116b-120a arası Terceme-i Hadis-i Erbaîn

3) Eserin Muhtevası

Nesih yazı ile kaleme alınan esere müellif Arapça olarak hamd ve akabinde Hz. Ali'den nakledildiğini bildirdiği "Ümmetimin dinî işlerine dair Kırk Hadis ezberleyen kimseyi Allah Teâlâ âlimler fakîhler topluluğu arasında diriltir" hadisinin ibaresiyle başlamıştır. Daha sonra sekiz beyitlik bir manzume ile rivayet edilen hadisi işittiği için kendisinin de Kırk Hadisi nazm ettiğini şu iki beyitle ifade etmiştir:

Bu faķîr ü haķîr ü miskînüñ
Semi'ine irdi bu çün bu kavlı-i ĥasen

Cem` idiüp kırķ ĥadîsi nazm itdüm
İmtisâl idüp ol işârete ben

Muhyî mahlasını da zikrederek Kırk Hadis tercümesini kıyamet günü şefâat edilmesi ümidiyle kaleme aldığını belirtip günahlarının bağışlanmasını dilemektedir:

Şol ümîde ki rûz-ı maĥşerde
Şefa`at olmaya ebden ve ümden

Her kişî nefsi nefsi didügi dem
Muĥyî miskîne kendü luĥfundan

Dileyüp cürmüni şefâ`at ide
Cümle `âşîlere şefâ`at iden

Muhyînin Kırk Hadis tercümesini ihtiva eden eserinde genellikle kısa hadisler tercüme edilmiş olup seçilen hadisler tek bir konuya ayrılmamış, muhtelif konularda seçilen hadislere yer vermiştir. Metinde yer alan bazı hadisler bu konuda tertip edilen başka eserlerdeki hadislerle aynı olmasına karşın çoğunluğu diğer Kırk Hadis tercümelerinde yer almayan hadislerdir. Mecmuada yer alan hadisler önce Arapça olarak kırmızı mürekkeple yazılmış, sonra her hadis birer beyit ile tercüme edilmiştir.

Muhyî'nin Hadîs-i Erbaîn adlı eserinde bir araya getirilen hadisler bir tablo haline getirilerek şu sıra ile aktarılmıştır: Önce hadislerin Arapça metinleri Arap harfleri ile yazılmış, hemen altına çeviri yazısı eklenmiştir. Şairin yaptığı tercümeden sonra "Notlar" başlığı altında hadisin günümüz Türkçesine tercümesi yapılmış, hadisin konusu ve tespit edilebilenlerin kaynakları da belirtilmiştir.

4) Metin (Terceme-i Hadîs-i Erbaîn)

(116b)

الحمد لله وحده والصلوة على من لانيى بعده عن على بن ابى طالب رضى الله عنه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من حفظ على امتى اربعين حديثا من امر دينها بعثه الله تعالى يوم القيامة من زمرة الفقهاء والعلماء و فى رواية ابى الدرداء كنت له شافعا ومشفعا وه شهيدا صدق رسول الله صدق حبيب الله

Vezin: fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün?

Şâh-ı merdândan rivâyetdür
Dir ki buyurdı ol faşîh sûhan

Kim ki ta'lîm iderse ümmetime
Kırk hadîşümi dîn emrinden

Çopara anı hâlik-i 'âlem
Fuḳahâ zümresi ile sinden

Bu fakîr ü ḥakîr ü miskînüñ
Semi'ine irdi bu çün bu ḳavl-i ḥasen

Cem` idüp kırk hadîşi nazm itdüm
İmtisâl idüp ol işârete ben

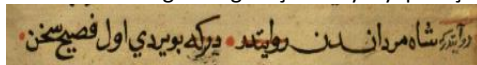
(117a)

Şol ümîde ki rûz-ı maḥşerde
Şefḳat olmaya ebden ve ümden

Her kişi nefsi nefsi didügi dem
Muhyî miskîne kendü luṭfundan

Dileyüp cürmüni şefâ`at ide
Cümle 'âşilere şefâ`at iden

² İlk beyitte metin üzerinde daha soradan değişiklikler yapılmıştır. Muhtemelen bu müdahale ilk beytin matla olduğu ve musarra olması gerektiği düşüncesiyle yapılmıştır. Orijinal metin şu şekildedir.

Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm

Manzum Tercümenin Vezni: *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*

1. Hadis	Arapça Yazımı	السلام قبل الكلام
	Çeviri Yazısı	<i>es-selâmu kable'l-kelâm</i>
	Manzum Tercüme	Ol Resûl-i ḥâliḳu'l-kevneyn ü ol faḥr'ül-enâm Ümmetine buyurur evvel selâm andan kelâm
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Önce selam, sonra kelam (gelir). Adab Tirmizî, İstihzan, 11, (2699); <i>Kudâî, Şihâbü'l-Ahbâr</i> , s. 38 (2).
2. Hadis	Arapça Yazımı	الخلق كلهم عيال الله
	Çeviri Yazısı	<i>el-ḥalku küllühüm 'iyâlu'llâh</i>
	Manzum Tercüme	Oldı muḥtâc der-i ḥaḳbende vü mîr ü sipâh Faḥr-i 'âlem didi el-ḥalku 'iyâlün li'llâh
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Bütün mahlukât'ın rızıkını Allah verir. Rızık Tirmizî, İstihzan, 11, (2699); <i>Kudâî, Şihâbü'l-Ahbâr</i> , s. 38 (2).
3. Hadis	Arapça Yazımı	الكاسب حبيب الله
	Çeviri Yazısı	<i>el-kâsibu ḥabîbu'llâh</i>
	Manzum Tercüme	Muştafâ'nun emridür kesb-i helâle sa'y kıl Kim sever kesb ideni Mevlâ sen anı eyle bil
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	(Helâl) kazananı Allah sever. Helal kazanç Tespit edilemedi.
4. Hadis	Arapça Yazımı	المستشار مؤتمن
	Çeviri Yazısı	<i>el-müsteşâru mü'temenün</i>
	Manzum Tercüme	Meşveret kıl cümle işte didi ol vechü'l-ḥasen Oldı min külli'l-vücūhi'l-müsteşâru mü'temen
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	İştîşare eden güvendedir. İştîşare Tespit edilemedi.

(117b)

5. Hadis	Arapça Yazımı	العلم فى الصغر كما لنكش فى الحجر
	Çeviri Yazısı	<i>el-'ilmü fi 'ş-şıgari ke'n-naqşı fi'l-ħaceri</i>
	Manzum Tercüme	Buyurur faħr-i cihān taħşil-i 'ilm it fi'ş-şıgar Fi'l-meşel 'ilm-i şıgar oldu ke-naqşu fi'l-ħacer
	Notlar	
Güncel Tercüme	Küçükken ilim öğrenmek taşa işlemek gibidir.	
Konusu	İlim	
Kaynağı	Aclûnî, a.g.e, II 66 (1757); Suyûtî, ed-Dürerü'l-Müntesra, s. 145 (303)	

6. Hadis	Arapça Yazımı	الطلاق يمين الفساق
	Çeviri Yazısı	<i>eṭ-ṭalāku yemīnū'l-fussākı</i>
	Manzum Tercüme	Hı'āce-i her dü-serādan naql iden bi'l-ittifāk 'Ādet-i füssäkdur itmek yemīnü bi't-ṭalāk
	Notlar	
Güncel Tercüme	Talak fâsıkların yeminidir.	
Konusu	Talak	
Kaynağı	Ali el-Kârî, a.g.e. s. 241 (270); Aclûnî, a.g.e., II 40 (1669)	

7. Hadis	Arapça Yazımı	الزكام امان من الجرام
	Çeviri Yazısı	<i>ez-zükkāmu emānun mine'l-cüzzām</i>
	Manzum Tercüme	Ger zükām olsañ üşenme didi faħru'l-mürselin Kişiyi zīrā cüzām olmağdan eyler ol emīn
	Notlar	
Güncel Tercüme	Nezle olmak cüzzamdan emin olmaktır.	
Konusu	Sağlık	
Kaynağı	Kurtubî, a.g.e., II, 372; Tirmizî, İstihzan, 11, (2699); <i>Kudâî, Şihâbü'l-Ahbâr</i> , s. 38 (2)..	

8. Hadis	Arapça Yazımı	الدنيا سجن المؤمن و جنة الكافر
	Çeviri Yazısı	<i>ed-dünyâ sicnū'l-mü'mini ve cennetü'l-kāfiri</i>
	Manzum Tercüme	Muştafâ kim 'ilm-i ğaybî hep aña zâhirdürür Didi dünyâ sicn-i mü'min cennet-i kāfirdürür
	Notlar	
Güncel Tercüme	Dünya müminin zindanı, kāfirin de cennetidir.	
Konusu	Dünyada sevgisi	
Kaynağı	Müslim, Zühd 1; Tirmizî, Zühd 16; İbni Mâce, Zühd 3.	

(118a)

9. Hadis	Arapça Yazımı	التجار هم الفجار
	Çeviri Yazısı	<i>eṭ-tüccāru hümū'l-füccār</i>
Manzum Tercüme	Faħr-i 'ālem buyurur şol kimse kim tācirdürür Anı siz bir şanmañuz ol kızb ider fācirdürür	

	Notlar	
	Güncel Tercüme	Tüccârlar, çokça günahkâr kimselerdir
	Konusu	Ticaret
	Kaynağı	<i>Müsned</i> , III, 428, 444; Ali el-Muttakî, a.g.e. IV, 49 (9451); Aclûnî, a.g.e., I, 218 (665).
10. Hadis	Arapça Yazımı	العلم نور القلب و العمل كفارة الذنوب
	Çeviri Yazısı	<i>el-'ilmü nûru'l-kalbi ve'l-'amelü keffâretü'z-zünûbi</i>
	Manzum Tercüme	Muştafâ didi ki 'ilm olupdurur nûru'l-kulûb Hem kefaretdür 'amel anuğla mañv olur zünûb
	Notlar	
	Güncel Tercüme	İlim kalbin nûrudur, amel de günahların kefaretidir.
	Konusu	İlim ve amel
	Kaynağı	Tespit edilemedi.
11. Hadis	Arapça Yazımı	التوكل حالى والكسب سنتى
	Çeviri Yazısı	<i>et-tevekküllü ħâletî ve'l-kesbü sünnetî</i>
	Manzum Tercüme	Buyurur fañr-i dü 'âlem bilmiş olsun ümmeüm Kim tevekkül ħâletümdür kesb olupdur sünnetüm
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Tevekkül benim hâlim, çalışmak da sünnetimdir.
	Konusu	Tevekkül
	Kaynağı	Tespit edilmedi.
12. Hadis	Arapça Yazımı	القدر لا يفنى عن القدر
	Çeviri Yazısı	<i>el-ħazerü lâ-yufnî 'anı'l-ķader</i>
	Manzum Tercüme	Ĥağ Te'âlâ her ne taķdîr itdi ise ĥayr u Őer Didi peyğamber olısar fâyide itmez ĥazer
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Sakınmak kaderin tecellisini engellemez.
	Konusu	Kader
	Kaynağı	Tespit edilemedi.
13. Hadis	Arapça Yazımı	من لا يرحم لا يرحم
	Çeviri Yazısı	<i>men lâ-yerħam lâ-yürħam</i>
	Manzum Tercüme	Muştafâ didi ki her kim ĥalka Őefķat itmeye Rüz-ı maĥşerde Ĥudâ ol ķula raĥmet itmeye
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.
	Konusu	Mehamet

	Kaynağı	Buhârî, Tevhid, 2; Müslim, Fedâil, 66; Tirmizî, Birr, 16
14. Hadis	Arapça Yazımı	من اذى جاره ورثه الله تعالى داره
	Çeviri Yazısı	<i>men ezâ cārehū vereşehullāhu Te'ālā dārehū</i>
	Manzum Tercüme	Faḥr-i 'ālem buyurur kim incidürse cārını Ḥaḳ Te'ālā aña mîrâş eyler anuḡ dārını
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Kim komşusuna eziyet ederse Allah da onun evine komşusunu varis kılar.
	Konusu	Komşu hakkı
	Kaynağı	Aclûnî, a.g.e, II, 219 (2342).
15 . Hadis	Arapça Yazımı	من رآنى فى المنام فقد رآنى
	Çeviri Yazısı	<i>men raānī fi'l-menāmi fe-ḳad raānī</i>
	Manzum Tercüme	Buyurupdur ḥadîşinde o faḥrû'l-mürselîn Kim beni görse düşünde ol benem bilsün yaḳîn
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Rüyasında beni gören, (hak olarak/gerçekten) beni görmüştür.
	Konusu	Rüya
	Kaynağı	Buhârî, Ta'bir, 10/13; Müslim, Rü'yâ, 1/10
16. Hadis	Arapça Yazımı	من كان فى حاجة اخيه كان الله فى حاجته
	Çeviri Yazısı	<i>men kâne fi ḥāceti aḫīhi kâne'llāhu fi ḥācetihi</i>
	Manzum Tercüme	Bir kimesne bir ḳuluḡ ḥācetin ḳılsa revā Ḥaḳ Te'ālā ḥācetin virür dir anuḡ Muşṭafā
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Kim, (mümin) kardeşinin bir ihtiyacını giderirse Allah da onun bir ihtiyacını giderir.
	Konusu	Yardımlaşma
	Kaynağı	Buhârî, Mezâlim, 3; Müslim, Birr, 58.
17. Hadis	Arapça Yazımı	من دل على خير فله مثل اجر فاعله
	Çeviri Yazısı	<i>men delle `alā ḥayrin felehû mişlü ecri fā`ilihī</i>
	Manzum Tercüme	Didi bir ḥayr işe peygamber kim olursa delîl Aşlayan ecri gibidür ecri anuḡ eyle bil
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Bir iyiliğe öncülük eden kimseye o iyiliği yapanın ecri gibi sevap vardır.
	Konusu	İyilik yapma
	Kaynağı	Müslim, İmâre 133; Ebû Dâvûd, Edeb 115; Tirmizî, İlim 14.

(118b)	18. Hadis	Arapça Yazımı	من بنى لله مسجدا يبتغى به وجه الله بنى الله له مثله فى الجنة
		Çeviri Yazısı	<i>men benā lillāhi mesciden yebteġī bihī vechi'llāhi benā'llāhu lehū mislehū fi'l-cenneti</i>
		Manzum Tercüme	Yapsa ihlâş ile mescid bir kişi dir Muştafâ Bâğ-ı cennetde anuñ mişlin virür ança Hudâ
		Notlar	
		Güncel Tercüme	Kim, Allah için bir mescit yaparsa, Allah da ona (cennette) onun benzerini yapar.
		Konusu	Namaz
		Kaynağı	Tirmizî; Buhârî, 450. Müslim, 533.
	19. Hadis	Arapça Yazımı	من فرج عن اخيه كربة من كرب الدنيا فرج الله عنه كربة من كرب الاخرة
		Çeviri Yazısı	<i>men ferrace an-aĥîhi kürbeten min kürebi'd-dünyâ ferraca'llāhu `anhu kürbeten min-kürebil'l-âĥireti</i>
		Manzum Tercüme	Çorğduğundan kırtarırsañ bir ħulı dir Muştafâ Âĥiretde çorğduğundan kırtarur seni Hudâ
		Notlar	
		Güncel Tercüme	Kim, bir (Müslüman) kardeşini bir sıkıntıdan kurtarırsa, bu sebeple Allah da onu kıyamet günü sıkıntılarının birinden kurtarır.
		Konusu	Yardımseverlik
		Kaynağı	Buhârî, Mezâlim, 3; Müslim, Birr, 58.
	20. Hadis	Arapça Yazımı	من لبس الحرير فى الدنيا لم يلبسه فى الاخرة
		Çeviri Yazısı	<i>men lebise'l-ĥarîra fi'd-dünyâ lem-yelbeshu fi'l-âĥireti</i>
		Manzum Tercüme	Muştafâ'nur ħavidür kim dünyede giyse ĥarîr Âĥiretde anı giymekden o maĥrûm ola dir
		Notlar	
		Güncel Tercüme	(Hangi erkek) dünyada ipek giyerse, ahirette onu giyemez.
		Konusu	Yasaklar (ipek giymek)
		Kaynağı	Buhârî, Libâs 25; Müslim, Libâs 11; Tirmizî, Edeb 1; İbni Mâce, Libâs 16.
	21. Hadis	Arapça Yazımı	لا تقبل صلوة بغير طهور ولا صدقة من الغلول
		Çeviri Yazısı	<i>lâ tuĥbelu şalâtün bi-ġayri ĥuhûrin ve lâ-şadaĥatün mine'l-ġulûli</i>
		Manzum Tercüme	Didi peygamber tahâretsüz ħabûl olmaz şalât Nitekim mâl-ı ĥiyânetden ħabûl olmaz zekât
		Notlar	
		Güncel Tercüme	Tahâret olmadan namaz olmaz, hıyanetten gelen kazançtan sadaka olmaz.
		Konusu	İbadetin sıhhati
		Kaynağı	Tespit edilmedi.

22. Hadis	Arapça Yazımı	لا يؤمن عبد حتى يحب لا خيه ما يحب لنفسه	
	Çeviri Yazısı	<i>lā-yü'minü 'abdün hattā yuḥibbū li-aḫīhi mā-yüḥibbū li-nefsihī</i>	
	Manzum Tercüme	Mü'min olmaz Hâk Te'âlâ'ya didi ḫayru'l-beşer Kendü nefesine ne şansa ğayra şanmayınca er	
	Notlar		
	Güncel Tercüme	Bir kişi kendisi için istediğini, (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe mükemmel bir şekilde iman etmiş olmaz.	
Konusu	İman		
Kaynağı	Buhârî, İmân, 7; Müslim, İmân, 71		
23. Hadis	Arapça Yazımı	لا يدخل الجنة عبد لا يامن جاره بوائقه	
	Çeviri Yazısı	<i>lā-yedḫulü'l-cennete 'abdün lā-ye'menü cāruhū bevā'ikaḫū</i>	
	Manzum Tercüme	Faḫr-i 'ālem buyurur kim ḳonşusını incide Hāşa li'llāh kim ḫudā cennette aḡa yir ide	
	Notlar		
	Güncel Tercüme	Şerrinden komşusunun emin olmadığı kişi, cennete giremez.	
Konusu	Komşu hakkı		
Kaynağı	Buhârî Edebu'l-Müfred 121, Müslim, İman, 73.		
24. Hadis	Arapça Yazımı	لا يلج النار من صلى قبل طلوع الشمس و قبل غروبها	
	Çeviri Yazısı	<i>lā-yelicü'n-nāra men şallā ḳable ṭulū'u'ş-şemsi ve ḳable ğurūbihā</i>	
	Manzum Tercüme	Girmeye nār-ı caḫīme didi şol kimse Resül Kim şalât-ı şubḫ ile 'aşra müdāvim ola ol	
	Notlar		
	Güncel Tercüme	Güneşin doğuşundan ve batışından önce namaz kılan kimse ateşe girmez.	
Konusu	Namaz		
Kaynağı	Buhârî, Mevâkît 26; Müslim, Mesâcid 215.		
(119a)	25. Hadis	Arapça Yazımı	لا يستر عبد الا ستره الله يوم القيامة
Çeviri Yazısı		<i>lā-yesturu 'abdün 'abden illā seterehu'llāhu yevme'lḳiyāmeti</i>	
Manzum Tercüme		Didi bir ḳul bir ḳulun setr itse 'aybın Muştafā Rüz-ı maḫşerde anur setr ide 'aybın ol ḫudā	
Notlar			
Güncel Tercüme		Kıyâmet gününde Allah'tan başka hiçbir kul bir diğerkulun kusurunu örtemez.	
Konusu	Ahlâk (ayıpları gizleme)		
Kaynağı	Buhârî, Mezâlim, 3; Müslim, Birr, 58.		

26. Hadis	Arapça Yazımı	لا تصحب الملائكة رفقة فيها كلب ولا جرس
	Çeviri Yazısı	<i>lā-taşhabu'l-melâ'iketü rufqaten fihâ kelbün ve lâ-ceresün</i>
	Manzum Tercüme	Didi peygamber şu kavmün yanına gelmez melek Kim bile kelb ü ceres ola sen aña ıtutma şek
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Köpek ve çan bulunan eve melek girmez. Yasaklar Müslüm 2104, Tirmizî 2955, Buhârî C 8, 3749.
27. Hadis	Arapça Yazımı	لاتجالسوا مع الموتى قبل الموتى يارسول الله قال الاغنياء الذين لا يوتون الزكوة
	Çeviri Yazısı	<i>lā-tücālisū ma`a'l-mevtā. Ķīle me'l-mevtā yā Resūl'İllāh. Ķāle lā-ağniyā illeżine lā-yū'tüne'z-zekāte.</i>
	Manzum Tercüme	Buyurur faħr-i cihān mevtāya itmek iltifāt Didiler mevtā nedür didi ki vermeyen zekāt
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	(Hz. Peygamber buyurdu) Ölülere iltifat etmeyin. Ey Allah'ın elçisi ölüler kimdir denildi. Hz. Peygamber dedi ki; zekat vermeyen zenginlerdir. Zekat Tespit edilemedi.
28. Hadis	Arapça Yazımı	لاصلاة الا بحضور القلب
	Çeviri Yazısı	<i>lā-şalāte illā bi-ħużürü'l-çalb</i>
	Manzum Tercüme	Bu hadîşinde şarīhā didi faħr-i kā'ināt Kim ħużür-ı çalb olmasa tamām olmaz şalāt
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Kalp huzuru (huşû) ile kılınmayan namaz namaz değildir. Namaz (huşu) Tespit edilemedi.
29. Hadis	Arapça Yazımı	انما يلبس الحير من لا خلق له
	Çeviri Yazısı	<i>İnnamā yelbüsü'l-ħarīra men lā-ħalāķa lehū</i>
	Manzum Tercüme	Muştafā didi ħarīri dünyede oldur giyen Ħaķ Te'ālā anı maħrüm itmiş ola ħülleden
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Muhakkak ki ipek giyen kimse (cennette) hülleden (cennet elbisesinden) mahrum olur. Yasaklar (ipek giymek) Tespit edilemedi.

30. Hadis	Arapça Yazımı	ان شر الناس عند الله يوم القيامة عبد اذنب آخرته بدنيا غيره
	Çeviri Yazısı	<i>İnne şerre'n-nâsi inda'llâhi yevme'l-kıyâmeti 'abdün ezhebe âhîrethû bi-dünyâ ğayrihî</i>
	Manzum Tercüme	Muştafâ didi eşerrü'n-nâs odur 'ind-i İlâh Ġayra dünyâ cem'i içün ide uġbâsın tebâh
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Kıyamet günü Allah katında insanların en kötüsü başkasında dünyalık kazandırmak için kendi ahiretini kaybeden kuldur.
	Konusu	
	Kaynağı	İbn Mâce, Fiten, 11 (3966); Tâvâsilî, <i>Müsned</i> , 316 (2398); Münâvî a.g.e., II, 424 (2201), 539 (2492); VI, 8 (8224); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, VIII, 123 (7559)
(119b) 31. Hadis	Arapça Yazımı	إذا حضر العشاء و حضرت الصلاة فابدؤوا بالعشاء
	Çeviri Yazısı	<i>İzâ ħazara'l-aşâ'u ve ħazarati's-şalâtü febde'û bi'l-aşâ</i>
	Manzum Tercüme	Olsa ger yatsı namâzı vakti ve gelse ta'âm Evvel ekl idüñ ta'âmı didi ol faġrû'l-enâm
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Yemek hazır olduğunda ve yatsı namazı vakti girdiğinde önce yemeğe başlayın.
	Konusu	Adab (öncelik)
	Kaynağı	Şevkânî, el-Fevâidü'l-Mecmûa, s. 150 (468)
32. Hadis	Arapça Yazımı	إذا خرج الامام فلا صلاة ولا كلام
	Çeviri Yazısı	<i>İzâ ħarace'l-imâmu felâ-şalâte ve lâ-keâm</i>
	Manzum Tercüme	Ey cemâ'at ħuṭbe içün minbere çıksa imâm Muştafâ'nun emridür kılmanġ namâz itmeñ kelâm
	Notlar	
	Güncel Tercüme	İmam (hutbeye) çıktığında namaz ve konuşma yoktur.
	Konusu	Cuma namazı
	Kaynağı	Tirmizî, İstizân, 11 (2699); Muvatta, Cuma, 7; Ramûz el-Ehâdîs, Hadîs No: 3467.
33. Hadis	Arapça Yazımı	ارحموا من في الارض يرحمكم من في السماء
	Çeviri Yazısı	<i>İrġamû men fi'l-arzı yerġamkûm men fi's-semâ'i</i>
	Manzum Tercüme	Yiryüzünde olana şefkat idüñ dir Muştafâ Tâ ki sizün ħâlünüze raġm ide men fi's-semâ
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Dünyadakilere merhamet et ki göktekiler de size merhamet etsin.
	Konusu	Merhamet
	Kaynağı	Tespit edilemedi.

34. Hadis	Arapça Yazımı	ام جميع الادوية قلة الاكل	
	Çeviri Yazısı	Ümmü cemî'i'l-edviyeti kılletü'l-ekli	
	Manzum Tercüme	'Âkil isen çekme her derdün devāsına emek Buyurur faḥr-i cihān ümmü'd-devādur az yemek	
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	İlaçların anası az yemektir. Sağlık (perhiz) Tespit edilemedi.	
35. Hadis	Arapça Yazımı	رأس الداء الامتلاء و رأس الدواء الاحتماء	
	Çeviri Yazısı	Ra'su'd-dāi el-imtilāu ve ra'su'd-devāi el-iḥtimā'i	
	Manzum Tercüme	Didi peygamber ki her derdün başıdır imtilā Daḥı perhiz eylemekdür varise re'sü'd-devā	
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Hastalığın baş sebebi çok yemektir, en iyi deva ise perhizdir. Sağlık (perhiz) Tespit edilemedi.	
36. Hadis	Arapça Yazımı	حب الدنيا رأس كل خطيئة و ترك الدنيا رأس كل عبادة	
	Çeviri Yazısı	Ḥubbü'd-dünyā ra'sü 'alā külli ḥaṭī'etin ve terkü'd-dünyā ra'sü külli 'ibādeti	
	Manzum Tercüme	Ḥubb-i dünyā her günāhuḡ başıdır dir Muştafā Terk-i dünyā ekme-i a'māldür it bü'l-vefā	
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Dünya sevgisi bütün hataların başıdır. Dünyayı terketmek de bütün ibadetlerin başıdır. Dünya sevgisi Beyhakî, Şuabu'l-Îmân.	
37. Hadis	Arapça Yazımı	ثلاث لا يفطرن الصيام القي و الحجامة والاحتلام	
	Çeviri Yazısı	Şelâsün lā yuḫtiranne'-ş-şiyāme'l-kay'u ve'l-ḥicāmetü ve'l-iḥtilām	
	Manzum Tercüme	Didi peygamber üç nesne ile bozulmaz şiyām Evveli kay' ḥacāmat šānī šālīs iḫtilām	
	Notlar Güncel Tercüme Konusu Kaynağı	Üç şey orucu bozamaz. Kusmak, hacamat olmak ve ihtilam. Oruç Tirmizî, Savm, 24 (719); Ebû Dâvûd, Savm 31 (2376)	
(120a)	38. Hadis	Arapça Yazımı	ماندم من استشار وما خاب من استخار
Çeviri Yazısı		mā-nedime men isteşāra ve mā-ḥābe men istiḥāre	
Manzum Tercüme		Muştafā buyurdu nādim olmaya hiç müsteşir Daḥı ḥüsrān eylemez her işde olan müsteḥir	
Notlar Güncel Tercüme		İstişāre eden pişman olmaz. İstihare eden de yanılmaz.	

	Konusu	İştîşare ve istihare
	Kaynağı	Tespit edilemedi.
39. Hadis	Arapça Yazımı	ما انزل الله من داء الا انزل به دواء
	Çeviri Yazısı	<i>Mâ enzela'llahu min dâ'in illâ enzele bihî devâ'in</i>
	Manzum Tercüme	Didi peygamber Hudâ indirmedi hiç yire dâ' İllâ indirdi anuñla bile anuñçün devâ
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Allah indirdiği her hastalığın şifasını indirmiştir.
	Konusu	Hastalık/şifa
	Kaynağı	Ebu Davud, Tıbb 11, 3874
40. Hadis	Arapça Yazımı	عدل ساعة خير من عبادة ستين سنة
	Çeviri Yazısı	'Adlû sâ'atin hayrun min 'ibâdet-i sittine seneten
	Manzum Tercüme	Muştafâ buyurdu bir sâ'at kişi 'adl eylemek Yegdür altmış yıl 'ibâdet itmeden çeküp emek
	Notlar	
	Güncel Tercüme	Adaletli bir saat altmış yıl ibadetten daha hayırlıdır.
	Konusu	Adalet
	Kaynağı	Tespit edilemedi.

SONUÇ

Türk edebiyatında manzum ya da mensur pek çok örneğini görebileceğimiz Kırk Hadis tercümeleleri, Osmanlı dönemi edebî türleri içinde önemli bir yere sahiptir. Kırk Hadis türünün bu dönemde yüzden fazla örneği olduğu bilinmektedir. Bu eserlerden tespit edilen ve yayımlananlar olduğu gibi halen varlığı bilinmeyen kırk Hadislerin de olduğunu ve keşfedilmeyi beklediğini tahmin etmek güç değildir. Bu yazı ile günümüze kadar ilmî neşri yapılmayan ve Muhyî'ye ait olan manzum bir Kırk Hadis tercümesi daha araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Aksu, Cemal (2004). Hanîf'in Manzum Kırk Hadis Tercümesi Şerhi. *İlmi Araştırmalar*, 17-34.

Arslan, Mustafa (2013, Aralık 22). *Muhyî, Fenârîzâde Muhyiddîn Çelebî*. Şubat 11, 2016 tarihinde urkedebiyatiisimlersozlugu.com:

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1233> adresinden alındı

Bayak, Cemal (2015). Sehmî ve Manzûm Hadîs-i Erbaîn Tercümesi. *Turkish Studies*, 10(8), 597-622.

Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa (2001). *Nail Tuman, Tuhfe-i Nâilî*. (M. T. Cemal Kurnaz, Çev.) Ankara: Bizim Büro Yayınları.

- Poraz, Yakup-Çakır, Musfata Sefa (2014). Taşköprüzade Kemaleddin Mehmed ve Şerh-i Ehadis-i Erbain Adlı Eseri. *Dede Korkut Türk Dili Ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 131-140.
- Ekinci, Ramazan (2013). *Hâfız Hüseyin Ayvansarayî, Vefeyât-ı Ayvansarayî*. (R. Ekinci, Çev.) İstanbul: Buhara Yayınları.
- Erdoğan, Hilal (2014, Aralık 12). *Muhyî, Pilavcı*. Şubat 11, 2016 tarihinde <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/>:
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5933> adresinden alındı
- Gönel, Hüseyin (2014, Aralık 30). *Muhyî veya Mehmed, Bezciâde/Vahyîzâde Şeyh Mehmed Muhyî Efendi*. Şubat 11, 2016 tarihinde <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/>:
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6406> adresinden alındı
- İsen, Mustafa (1998). *Sehî Bey Tezkiresi, Heşt- Behişt*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kandemir, Yaşar (1997). Hadis. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 27.
- Karagözlü, Volkan (2014, Ağustos 16). *Muhyî, Şeyh Mehmed Muhyî Can Efendi*. Şubat 11, 2016 tarihinde <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/>:
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4022> adresinden alındı
- Karahan, Abdulkadir (1954). *İslamî Türk Edebiyatında Kırk Hadîs*. İstanbul.
- Karahan, Abdulkadir (2002). Kırk Hadis. *Türkiye Düyanet Vakfı İlsam Ansiklopedisi*, 467-473.
- Kesik, Beyhan (2014, Ağustos 23). *Muhyî, Muhyeddîn Mehmed Efendi*. Şubat 11, 2016 tarihinde <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/>:
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4086> adresinden alındı
- Kılıç, Filiz (2014, Şubat 21). *Muhyî, Muhyî Mehmed Çelebi*. Şubat 11, 2016 tarihinde <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/>:
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1685> adresinden alındı
- Koçyiğit, Talat (1947, Ocak 16). *Hadîs Tarihi*. Ankara.
- Koçyiğit, Talat (1998). *Hadis Tarihi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Muhyî. (tarih yok). *Hadis-i Erbain Tercümesi*. 10 10, 2015 tarihinde www.yazmalar.gov.tr:
http://www.yazmalar.gov.tr/detay_goster.php?k=2608 adresinden alındı
- Uğur, Mücteba (1992). Erb'aûn. M. Uğur içinde, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ünver, İsmail (2002). Kırk Armağan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 25, 230.

Yıldırım, Selahattin (2000). *Osmanlıda Kırk Hadis Çalışmaları I*. Ankara.

Yıldız, Alim (2003). Okçuzade Mehmed Şahi ve Manzum Kırk Hadis Tercümesi: Ahsenü'l-Hadis. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(XVII), 91-124.

Yıldız, Alim (2004). Klasik Edebiyatımızda Manzum Hadis Tercümeleri Ve Necip Fazıl'ın 101 Hadis Tercümesi. *I. Kahramanmaraş Sempozyumu*, (s. 221-238). Kahramanmaraş.

Yıldız, Alim (2011). Sirâcî'nin Manzum Kırk Hadis Tercümesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(1), 127–150.

